

78 GRANT
Jarzębska, Alicja
Maria
Spór o piękno
muzyki :

ALICJA JARZĘBSKA • SPÓR O PIĘKNO MUZYKI. WPROWADZENIE DO KULTURY MUZYCZNEJ XX WIEKU

ALICJA JARZĘBSKA

SPÓR O PIĘKNO
MUZYKI
WPROWADZENIE
DO KULTURY MUZYCZNEJ
XX WIEKU

MONOGRAFIE FNP
SERIA HUMANISTYCZNA

Redaktor tomu
Grażyna Plater

Projekt obwoluty
Katarzyna Niklas

323.556

© Copyright by Alicja Jarzębska
and Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o., Wrocław 2004

ISBN 83-229-2456-9

Opracowanie redakcyjne i przygotowanie do druku
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o.
50-137 Wrocław, pl. Uniwersytecki 9/13

Druk i oprawa
Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN im. S. Kulczyńskiego Sp. z o.o.
53-505 Wrocław, ul. Lelewela 4

ERRATA

Strona, wiersz	Jest	Powinno być
58 ₁₆₋₁₅	Francisca Balillea Pratelli	Francesca Balilli Pratelli
72 ¹⁰	<i>Woyzeck</i>	<i>Wozzeck</i>
77 ⁸	Aleksiejewicza	Siergiejewicza
96 ³	Giacomo Giacosa	Giuseppe Giacosa
97 ₅	„Rejoicing” <i>Retrospectives</i>	„Rejoicing Discovery”, [w:] <i>Stravinsky Retrospectives</i>
117 ¹⁷⁻¹⁸	<i>Janufa</i>	<i>Jenüfa</i>
134 ₁₁	Ducasa	Dukasa
155 ₁₅₋₁₄	muzycznej	muzycznym
201 _{11, 8}	<i>Porge and Bess</i>	<i>Porgy and Bess</i>
233 ¹⁶	Francisca Balillea Pratellę	Francesca Balillę Pratellę
311 ⁹	„Rejoicing <i>Retrospectives</i> ”	„Rejoicing Discovery”, [w:] <i>Stravinsky Retrospectives</i>
320 ₇	Giacosa Giacomo	Giacosa Giuseppe
326 ₂	Pratella Francisco Balilleo	Pratella Francesco Balilla
328 ₈	Stuchenschmidt	Stuckenschmidt

Alicja Jarzębska, *Spór o piękno muzyki*

n
zemu

SPIS TREŚCI

PROLOG	5
Rozdział I	
W CIENIU WAGNERA I NIETZSCHEGO	13
Zerwanie z ideą piękna – nowe znaczenie pojęcia „muzyka”	13
Kult Wagnera pod hasłem „jedności sztuk”	33
Rozdział II	
IDEE ESTETYCZNE INSPIROWANE PANTEIZMEM, NIHILIZMEM, IDEĄ POSTĘPU ORAZ ICH REZONANS W TWÓRCZOŚCI KOMPOZYTORSKIEJ	48
Impresjonizm, symbolizm, neoimpresjonizm, ekspresjonizm i futuryzm	48
Debussy a impresjonizm i symbolizm	62
Ives i amerykański transcendentalizm	68
Idea symfonii-misterium	72
Nietzscheańskie „przewartościowanie wartości” i ekspresjonistyczny „krzyk” [<i>Ur-schrei</i>]	80
Rozdział III	
FASCYNACJA POZAEUROPEJSKIMI KULTURAMI „WYRAFINOWANYMI” I „BARBARZYŃSKIMI”	93
Rozdział IV	
KONTROWERSJE WOKÓŁ IDEI MUZYKI „NARODOWEJ” I „PONADNARODOWEJ”	104
Kwestia tożsamości „muzyki niemieckiej” i „muzyki francuskiej”	104
Nacjonalizm i problem muzyki „narodowej”	112
Idee muzyki „ponadnarodowej” i „współczesnej”	127
Rozdział V	
SPÓR O ESTETYKĘ MUZYKI „WSPÓŁCZESNEJ”	140
Uwolnienie twórcy z wszelkich norm artystycznych, logicznych i moralnych	140
Nobilitacja „hałasu” i fascynacja filozofią Wschodu	149
Inspiracja „nowym realizmem”, użytecznością społeczną i ideą rewolucji	154
Próby kontynuacji idei piękna i tradycji judeochrześcijańskiej	162
Rozdział VI	
SPÓR O SPOŁECZNĄ FUNKCJĘ MUZYKI „WSPÓŁCZESNEJ”	186
Nowa idea „kunsztu” kompozytorskiego i muzyki „elitarniej”	186
Jazz jako rozrywka i muzyka „popularna”	197
Muzyka „dla mas” w służbie systemów totalitarnych	204

331

Rozdział VII	
POD PRESJĄ IDEOLOGII AWANGARDY	211
Darmstadt i inne ośrodki propagujące idee „nowej muzyki”	211
Między determinizmem a indeterminizmem dzieła muzycznego	217
Nowatorskie efekty brzmieniowe – sonorystyka	233
Propozycje syntezy nowych i dawnych idei twórczych	242
Rozdział VIII	
SOCREALISTYCZNE „ZNIWOLENIE” I AWANGARDOWE „WYZWOLENIE”	252
Różne postawy wobec postulatu „muzyki zaangażowanej”	252
Fenomen Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego „Warszawska Jesień”	259
Awangarda i polska muzyka jazzowa	269
Rozdział IX	
POSZUKIWANIE NOWYCH IDEI TWÓRCZYCH PO UPADKU IDEOLOGII POSTĘPU I KOMUNIZMU	273
Postmodernizm i problem muzyki „popularnej”	273
Propozycje muzyki zgodnej z ideą piękna i ewangelicznym przesłaniem nadziei	278
Bibliografia	297
Summary	313
Indeks nazwisk	317